ئەو شاکارانەی شاکار نین!..

سەدیق سەعید ڕەواندزی

خوێنەری کورد، چونکە دەرفەتی ئەوەی بۆ نەڕەخساوە بە زمانی کوردی بەشێکی زۆری بەرهەمە جیهانییەکان بخوێنێتەوە، ئیدی گەلێك شیعر و چیرۆك و ڕۆمانی، بە ناوی شاکار پێ دەناسێندرێن و کاتێکیش ئەو بە ناو شاکارانە وەردەگێڕدرێنە سەر زمانی کوردی و بە زمانی خۆی دەیخوێنێتەوە، تێ دەگات ئەمانە نەك هەر شاکار نین، بەڵکو ناگەنە دامێنی تێکستی نووسەرێکی ئاسایی کوردیش، نەك نووسەرێکی دیار. لەو سەنگەیەوە ڕۆمانی (ڕووەکی) هان کانگ، یەکێکە لەو بە ناو شاکارانەی لە سەر ئاستی دنیا و لە نێویشیاندا ئەدەبی کوردی، وەك ڕۆمانێکی ناوازە و داهێنەرانە ناسراوە و ساڵی ڕابردووش نووسەری ئەم ڕۆمانە، نۆبڵی لە ئەدەب وەرگرت. ڕۆمانی ڕووەکی، کە گوایا شاکارێکی ئەدەبی گەورەیە، باس لە ژنێکی کۆری دەکات، کە شەوێك خەونێك دەبینێت و ئیدی دوای ئەم خەونە، بڕیار دەدات ببێتە ڕووەك خۆر و چیتر گۆشت نەخوات. ئەم بڕیارەی، کاردانەوەیەکی گەورەی خێزانی و کۆمەڵایەتی لێ دەکەوێتەوە و هەمووان بە هاوسەر و خێزانەکەشییەوە، داوای لێ دەکەن کە لەو بڕیارەی پاشگەز بێتەوە، بەڵام ئەو هەر سوور دەبێت بەوەی کە ببێتە ڕووەك خۆر، تا سەرەنجام دایك و باوکی لێی دەتۆرێن و هاوسەرەکەشی لێی جیا دەبێتەوە و خۆشی، تووشی حاڵەتێکی دەروونی خراپ دەبێت و دەست لەگەڵ مێردی خوشکەکەی تێکەڵ دەکات و بەردەوام سێکسی لەگەڵ دەکات و دواجاریش دەخرێتە ژێر چاودێری دەروونی و دەبرێتە نەخۆشخانەی دەروونی. واتا کۆی ڕووداوەکانی ئەم ڕۆمانە، ئەوەیە کە باسم کرد. بێگومان گەر لە ڕووی تێماوە بڕوانینە ئەو ڕۆمانە، ئەوا دەبینین شتێکی نوێ و داهێنەرانەی تێدا نییە، تا شایەنی ئەوە بێت وەك شاکارێکی گەورەی جیهانی بناسێنرێت. هەمووومان دەزانین، گەلانی باشووری ڕۆژهەڵاتی ئاسیا بەگشتی، ڕووەك خۆرن، خواردنی سەرەکیان بەربوومی ڕووەکی و بوونەوەری ئاوی و سەوزە و میوەیە و لە ڕووی تەمەن و ژیانەوە، ژیانێکی تەندروست دەژین، ئەمەش پەیوەندی بەوەوە هەیە، کە خۆیان گۆشت کەمتر دەخۆن بەراورد بە بەرووبوومی ڕووەکی، لەبەرەوەش تێمای ئەم ڕۆمانە شتێکی نوێ نییە، چونکە کۆرییەکان خۆیان ڕووەکین، ئیدی ڕەنگدانەوەی ئەم بابەتە و بە تێماکردنی لە ڕۆمانێکدا و پاشان نیشاندانی وەك ڕۆمانێکی گەورەی جیهانی، ئایا هیچ داهێنانێکی

تەدایە؟! بێگومان نەخێر، بەڵکو بابەتەکەی زۆر ئاسایی و گشتی و کۆمەڵایەتیشە، ئەمە لەلایەک لەلایەکی دیکەوە، بە داخەوە ئەم ڕۆمانە بە زمانەکی یەکجار بازاڕییانە وەرگێڕدراوە و لە دەیان شوێنی ڕۆمانەکە باسی دەیان دیمەنی بە مانای سێکسی، بە زمانەکی ئاست نزم و نا هونەری دەکات، کە ئەمە وەک ڕێزێک لە خوێنەرانی هێژای هەولێر، نموونەمان لەم وشانە نەهێنایەوە ! ئەم جۆرە زمانە، بە هیچ شێوەیەک زمانی وەرگێڕان و نووسین نییە، بگرە لە نێو شەقامیش بەو شێوە بە ڕتووشە، زمان بەکارناهێنرێت، چ جای ئەوەی لە دنیای نووسیندا ! بە ناو وەرگێڕی ئەم ڕۆمانە، جیاوازی لە نێوان زمان لە ڕووی کۆمەڵایەتی و زمان لە ڕووی هونەری وەرگێڕانەوە نەکردووە، بۆیە هاتووە بە زمانەکی بازاڕییانەی ئاست نزم، ڕۆمانەکەی وەرگێڕاوە، کە دەتوانم بەڕێم بە سەدان پلە، لە خوار زمانە میللییەکەشە، چونکە ڕەچاوی هیچ جۆرە هونەرکارییەکی زمانەوانی و کۆمەڵایەتی لە ڕۆمانەکە نەکردووە، لە کاتێکدا تەنانەت لە نەوەندە جەماوەریی و کۆمەڵایەتییەکەشدا، کەسانێک بە ئاشکرا ناوی عەورەتەکانی ژن و پیاو، بەو شێوە میللی و بازاڕییە ناهێنن. بێگومان ئەمە دەزانین، لە وەرگێڕاندا نابێ دەستکاری دەق بکرێت، بەڵام دەکرێ تێکستەکە، لەگەڵ زمانی بە وەرگێڕدراو بگونجێنرێت، چونکە هەر نەتەوەیەک، خاوەنی کولتوور و داب و نەریتی کۆمەڵایەتی خۆیەتی و ڕەنگە وەرگێڕانەکە لە ڕووی ڕەهەندی کۆمەڵایەتی و پەروەردەییەوە، دوور بێت لە کولتووری کۆمەڵایەتی کۆمەڵگە. ئەمە ڕاهاتووین، هەمیشە نزمترین بەرهەمی ئەدەبی جیهانی، وەک شاکارەکی داهێنەرانە ببینین و بەرهەمی نووسەرانی کوردمان پێ لە پەراوێزی بەرهەمی نووسەرە بیانییەکان لە ڕووی شیعر و چیرۆک و ڕۆمانەوە بێت، لە کاتێکدا توانای داهێنەرانەی نووسەری کورد لە بواری نووسینی ئەدەب و ڕۆماندا، ئەگەر لە نووسەرەکی ئینگلیز و تورک و کۆری زیاتر نەبێت کەمتر نییە. تا ئەو ڕۆمانەم نەخوێندبووەوە، وامدەزانی وەک خوێنەرێک، بەبەش بووم لە خوێندنەوەی شاکارەکی جیهانی، کەچی کاتێ ڕۆمانەکەم خوێندەوە، ئەوسات زانیم ئەم ڕۆمانە، لە ڕووی بابەت و ڕووداوەوە، هەروەها گێڕانەوەش ڕۆمانەکی زۆر ئاسایی و سادەیە و گەر کوردێک ڕۆمانەکی لەم شێوەیە بنووسێت، بەداخەوە ڕەنگە گاڵتەشی پێ بکەن و هیچ دەزگایەک نەبێت بەشی چاپ بکات ! ئەمە وا ڕاهاتووین کە پیسایی دوورمان پێ دەرمان بێت، بۆیە ئەوەندەی بە ناو شاکارە بیانییەکان وەردەگێڕدرێنە سەرزمانی کوردی و دەزگاکانی چاپیش لە پێناو پارە ئامادەن چاپی بکەن، ئەوەندە گرنگی بە بەرهەمی نووسەرانی خۆمان نادەین. وا ڕێککەوت، بە دوای ئەم بە ناو ڕۆمانە جیهانییە، ڕۆمانی

(گرەوەی چاوەکانی ئەم)ی (ئەحلام مەنسوورم) خوێندەوە، زۆر بە ڕاشکاویی و بەو پەڕی باوەڕەوە دەڵێم، ڕۆمانەکەی ئەحلام، سەدان جار هونەریتر، فەلسەفیتر، پڕ ماناتر و داهێنەرانەترە، لەو ڕۆمانەی هان کانگ، چونکە ئەوەندە پرس و بابەتی فەلسەفی و هزریی و سیاسی و کۆمەڵایەتی تێدایە و گومان و پرسیار لای خوێنەر دروست دەکات. من دەزانم، ڕەنگە خوێنەرانێك هەبن سەیریان بەو بۆچوونەی من بێت، بەڵام وەڵامی من بۆ ئەوان ئەوەیە، بچن هەردوو ڕۆمانەکە بەدوای یەکتریدا بخوێننەوە، ئەو کات بزانم تێگەیشتنێکی دیکەیان دەبێت یان نا؟!

• پەراوێز: ڕووەکی، ڕۆمان، نووسینی: هان کانگ، وەرگێڕانی: هەژار عوسمان، بڵاوکراوەی ناوەندی غەزەلنوس _ 2016.

*ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی هەولێر ژمارە (4354) لە 30/7/2025 بڵاوکراوەتەوە.